

KIÁLLITÁSI ÉRTESÍTŐ.

Előfizetési ára:

A kiállítás tartamára 2 frt.

Egyes szám 5 kr.

Kapható minden könyvtárakédesben
s a dohánytözsén.

A PÉCSI ÁLTALÁNOS MŰ-, IPAR-, TERMENY- S ÁLLATKIÁLLITÁS

HIVATALOS KOZLÖNYE.

MEGJELENIK NAPONKÉNT.

Hirdetési árak:

10-szeri hirdetésnél 1 hasábon
1 peit sor 5 kr.
5-szeri hirdetésnél 6 kr.
1-szeri hirdetésnél 8 kr.
Minden hirdetéshez 30 kr.
bélyegdíj fizetendő.

Szerkesztőség:

Király-utca 14. sz.

Szerkesztők és kiadják:

Feller Mihály,
Haksch Lajos,

Lenkei Lajos,
Várady Ferencz.

Kiadóhivatal:

Király-utca 14. sz.

A baranyai tanítók.

Pécs, 1888. augusztus 30.

Megyénk derék népnevelői, a nemzeti művelődés fáradhatatlan magvetői, nagy számmal keresték föl városunkat, hogy részt vegyenek a megtartott tanítói gyűlésen, melyen a népnevelés ügyére nagy fontossággal bíró kérdésekről lévén szó, egymás véleményét meghallgatva, alkalmuk nyílt tanulmányaikat gyarapítani s a felhozott irányelvekkel megismerkedni.

Már magában véve az a körülmény, hogy oly nagy számmal jelentek meg, tehát meleg érdeklődést tanúsítottak, dicséretes; annál inkább megérdemlik elismerésünket és nagyrabecsülésünket, ha azon lelkes törekvést vesszük tekintetbe, melyet igazi hazafiúi buzgalommal fejtenek ki a magyarosodás érdekében.

A gyűlésnek kétségkívül legnevezetesebb tárgyát képezte az a vitatkozás, melyben azt a nagyjelentőségű kérdést tárgyalták: vajjon mint lehetne legelőnyösebben terjeszteni a magyar nyelvet az idegen ajku községekben, vagyis a különböző nemzeti-ségek közt.

Többféle véleményt hallottunk, melyeknek paedagogiai méltatásába, illetőleg bírálatába nem bocsátkozunk; mindössze örömmel konstatáljuk, hogy minden véleménynyilvánulás, bármennyire el is tért egyik a másiktól, abban megegyezett, hogy minden

lehető el kell követni az idegen ajkuak megmagyarosítása érdekében.

Ez a fődolog.

Magyarosítsunk!

Valóban nem győzzük eléggé méltányolni néptanítóink buzgalmát, fáradhatatlan munkásságát, melyet a népnevelés előmozdítására s különösen a magyarosodás ügyének gyors fejlesztésére kifejtene. A ki figyelemmel kíséri népoktatásunk menetét, a magyarosodás kedvező terjedését, lehetetlen, hogy a legnagyobb elismeréssel ne lenne tanítóink működése iránt. A nép általános művelődése fokról-fokra s mondhatjuk rohamosan fejlődik. Pár évtizeddel ezelőtt híres ember volt az a faluban, a ki írni és olvasni tudott. Ma már, hála Istennek, az újabb nemzedék közt egyetlen egy sincs, a ki írni és olvasni nem tudna. Ilyen örvendetes haladás mutatkozik a magyarosodás terén is. Azokban a német vagy rácz községekben, hol egy-két évtizeddel ezelőtt egy kukkot sem tudtak magyarul, ma már a fiatalság folyékonyan beszél, sőt az öregebbekre is ragadt annyi magyarság, hogy megértik a magyar szót s meg tudják magukat magyarul értetni.

Ez nagy haladás.

S ha azt kérdezné valaki, hogy kinek az érdeme ez? arra minden gondolkozás nélkül azt felelnék, hogy első sorban a tanítóké. Nem akarunk mi ezzel tömjénezni a

tanítóknak, hanem a való igazságot mondjuk csak, a midőn működésükről elismeréssel emlékszünk meg s dicséretünknek adunk őszinte kifejezést.

Elismerést az érdemnek!

A néptanítók közvetlenül s naponta érintkeznek a néppel; ők tehetnek legtöbbet a magyarosodás érdekében. A kis fin, a ki a nap jelentékeny részét az iskola falai közt tölti s figyelmével úgy csüng tanítója előadásán, mint a csecsemő anyja keblén, vagy a gyümölcs a fáján, lehetetlen, hogy magába ne szívna tanítójának szellemét s az előadottak lényegét. Ott, a hol a tanító hazafias szellemben tanít s szívvvel lélekkel rajta van a nemzeti nyelv terjesztésén, egy-pár évtized alatt megmagyarosodik a község. Hála Istennek, örömmel mondhatjuk el, hogy megyénkben számos példa van rá.

Csak folytassák tanítóink a megkezdett nagy nemzeti munkát. Az alapkö s az alapzat le van rakva, s ha majdan fölemelkedik a magyar nemzet nyelvben és szellemben szilárd vára s Kárpát bérzeitől le az Adriáig egyedül csak édes anyanyelvünk hangozik; az utókor hálással fog megemlékezni áldásos fáradozásairól s a történelem érczlapjain meg lesz örökítve működésük.

Ne is sokat vitatkozzanak a paedagogiai módszereken, hogy vajjon melyik volna előnyösebb a magyarosítás hathatós előmozdítására, mert ez által lehet, hogy csak meg-

TÁRCZA.

A nagyságos tanfelügyelő úr!

A „haza bölcsé“ nevének említésénél ma is még számos anekdota elevenedik föl, melyeket a nagy férfiú részint maga mondott el kedélyes társalgások közben, részint pedig ráfogták azokat Deák Eerenzre ép úgy, mint egy vidéki lap még Deák Ferencz életében ráfogta, hogy meghalt.

A haza bölcsé ugyanis nyár folyamán el-el szokott látogatni Balaton-Füredre üdülés végett. Egy ily alkalommal egyik zalamegyei lap tárczát írva Deák Ferenczről, azt mondta, hogy a nagy férfiú Veszprémben „meghalt“ és másnap tovautazott Balaton-Füredre. Tán mondanom sem kell, hogy egy kriminális sajtóhiba következtében jöttek napvilágra e sorok, melyeken a haza bölcsé elmosolyodott, a szerkesztő pedig, a ki különben korrektor is volt egy személyben, a haját tépte mérgében.

A Deák-adomák összegyűjtve egész köteteket tesznek ki, melyek közül azonban csak minden tizedik felel meg a valóságnak.

Deák Ferencz kedélyes találékonyságát jellemzi a következő érdekes történet is, melyet én Tarányi Ferencz veszprémi kanonoktól hallottam elbeszélni. Tarányi rokona volt a haza bölcsének.

Hogy csakugyan megtörtént ez a sikerült tréfa, bizonyítják a peremartoniak is, a kik közt egyesek még élénken emlékeznek a következő történetre.

1850-ik évet irták, midőn Tarányi Ferencz Peremartonban volt plébános és mint ilyen egyszersmind iskolaszéki elnök is.

Őszre járt az idő, midőn a plébánosnak besugják, hogy a nagyságos tanfelügyelő úr holnap meg fogja tenni hivatalos látogatását a peremartoni iskolában.

A hír gondolatgyorsasággal terjedt el a faluban s úgy a hivatalos, mint a nem hivatalos érdeklődéssel várták a tanfelügyelőt, mert mellesleg legyen megmondva,ilyent, mióta iskolájuk van, soha sem láttak elevenen.

Tarányi Ferencz mindig lelkiismeretesen megfelelt hivatásának, de a hirt azért ő sem fogadta a legszivesebben, mivel másnapra épen hivatalos volt egyik földesúrhoz hajtóvadászatra.

A mester és a jegyző szintén a meghívottak közt voltak. El is fogadták mindannyian a meghívást, de midőn értesültek a tanfelügyelő megérkezéséről, le kellett mondaniok a vadászatról.

Elérkezett a másnap reggel. Nyolcz óraker Tarányi vendéget kap. Egy fogat áll meg a paplak előtt és abból egy úr száll ki.

Deák Ferencz volt, Tarányi rokona. Külcsönös ölelkezés után beszédbe ereszkedtek a rokonok. A családi ügyekről folyt a beszélgetés, majd ezt Tarányi panaszkodása váltotta föl, hogy éppen ma kell megérkezni a tanfelügyelőnek, midőn ő hivatalos egy hajtóvadászatra és még hozzá ilyen kedves vendége is van. És azon óhajának adott kifejezést, vajha Deák Ferencz is vele tarthatna hajtóvadászaton.

A haza bölcsé, Deák Ferencz mosolygott.

— No ne busulj Franczi, segíték én a bajon, — mond Deák — te csak hallgass és kövess az iskolába.

Ugy tettek.

Elmentek az iskolába, ahol már az iskolaszéki tagok szép számmal várták a tanfelügyelőt.

Mikor beléptek, Deák Ferencz bemutatja magát sorra a jelenvoltaknak:

— Dénes Gábor vagyok, a kerület tanfelügyelője.

Tarányi majdnem sóbálványnya vált bámulatában.

A mester aztán elénekeltette a gyermekekkel: „Isten hozott szép vendégünk“ című üdvözlő dalt, aminek bevégeztével odafordult a nagyságos tanfelügyelő úrhoz, megkérdezve, vajjon miféle tantárgyból kezdje meg az examinálást.

— Hagyjuk ezt tanító úr holnapra, ma legyen a gyerekeknek vakációjuk, hadd örüljenek! Örültek is a nebulók, de még jobban a mester, a jegyző és a hajtóvadászatra meghívottak.

Csak Tarányi nem örült, hanem trémázott, hogy megtalál jönni az igazi tanfelügyelő.

Midőn elhagyták az iskolát, odasug Tarányi Deáknak:

— Ugyan drusza mit műveltél!

— Tréfa az egész. Tudd meg Franczi, hogy a tanfelügyelőnek eszeágába sincs titeket meglátogatni. Nekem jutott az eszembe, hogy rátok ijesztek; besugattam a tanfelügyelő érkezését. Jer üljünk kocsira és menjünk a vadászatra.

— De előbb csak megmondom a többieknek is — mond Tarányi jót nevetve a tréfán.

A vadászat megtartott. A mester is elment a vadászatra, az iskolagyerekek pedig beállottak a hajtók közé.

Eddig a sikerült tréfa, mely azóta bejárta adoma módjára az egész országot, de senki sem tudta, hogy Deák Ferencz főzte ki a tréfát.

V. H u l l á m J.

nehezen itt-ott a már megkezdett irányban előre haladó munka szabad folyását.

Magyarosítson minden tanító úgy, a hogy legelőnyösebbnek véli. Ne kényszerítsék bizonyos módszer követésére. Tegyen szíve és lelkének sugallata szerint; ez vezet legtöbb sikerre! Csak a jó szándék meg legyen s az akarat és tetterő, minden jóra válik. A baranyamegyei tanítóknak meg van a jóindulatu szándék, igyekezet és képesség; megmutatták, tetteikkel bizonyították be, hogy akarnak és tudnak is tenni a magyarosodás érdekében.

Itt a tanév kezdete, buzgokodjanak tovább; legyenek fáklavivői a művelődésnek s terjesszenek világosságot, azzal a fényvel, a melynek soha sincs éjszakája, a szellem fényével; s legyenek apostolai a magyarosodásnak s hirdessék az üdvözítő nemzeti szellem tanait, a hazafiasság szent vallását!

Üdv a baranyamegyei tanítóknak!

Aldás működésükre!

Hitelviszonyaink.

Tőkék nélkül egy nemzet sem vergődhetik jólétre, gazdagodásra és befolyásra soha, sem béke idején, sem pedig harcok alatt. Tőkék nélkül nem lehet sem ipart, sem kereskedelmet, sem művészetet, sem tudományt, — de egyáltalán életet sem lehet képzelni.

A kedvezőtlen helyzetnek, mely hazánkban pénz-, tőkehiány által keletkezik, bátran szemébe kell nézni és ha a valóban a ridegsége kellemetlenül is érintene, még is azt szemünk elé kell tárnunk.

Tagadhatatlan, hogy a nehéz pénzügyi helyzetek megterhelte országok közgazdasági helyzete nem oly előnyös, mint az oly államoké, melyek pénzügyi helyzetben üsznek. Hanem azért ne legyen előttünk kétségbeesés a helyzet, mert mint a magánember, ha rejlik benne munkaerő, tehetség, tudás, képes hitel segítségével szert tenni keresetre, — sőt sok esetben, amint azt a gyakorlati élet bizonyítja, még jobban boldogul, mint az, aki saját tőkéjével dolgozik, — ép úgy az állam összesség is, racionális gazdálkodás mellett, ha polgáiraiban meg van a munkakedv és az észtehetség, képes a hitel megteremtésével a kívánt kedvező eredményeket elérni.

Azért tehát, ha országunk pénzügyi helyzetében sínlik is, nem szabad az ipar fejlesztéséről lemondani, sőt épen azért kell az ipar felvirágzásán leginkább fáradozni, hogy ezáltal teremtsünk tőkét az államnak. Ez alapon állva, belátjuk, hogy a cél elérése szempontjából a hitelviszonyokat kell rendezni; mit valóban sem az egyesek, de maga a társadalom sem képes kezdeményezni és keresztül vinni.

Be kell ismernünk, hogy a mai hitelviszonyaink mellett a magyar ipar fel nem lábadohat, sőt nem is keletkezik, mert a magyar iparnak nemcsak hogy olcsó, könnyen hozzáférhető és kellő mennyiségű hitel nem áll rendelkezésére, — de sem drága, sem nagy, sem kicsiny, — egyáltalán semmiféle hitel nem áll szolgálatára.

Tudvalevőleg ami 600 ezer iparosunknak legeslegnagyobb száma alig lépi át a kisipar határát, — mi tehát ennek folytán utalva vagyunk ezt ami létező kis iparunkat kiindulási pontul venni, fejleszteni, bővíteni és így általa a nagy ipart megteremteni. Már pedig a létező iparunk számára a hitel egészen ismeretlen dolog. Még a kereskedők részesülnek sokszor indokolatlan előnyben, a mennyiben ha két forintos czégtáblájukat a bolt felé kiakasztják, váltóikat a pénzügyi intézetek, mint „kereskedelmi váltókat“ leszámlatolják.

Hitelviszonyaink igen szomorú képét tárják eléünk az összes iparosok válaszaikban a hozzájuk intézett kérdésekre, kik valamennyien a helyzet tarthatatlanságát jelezik, mert 12—100% pénzzel kénytelenek dolgozni; sőt egyesek nyíltan kimondják, hogy „sok értelmes és szorgalmas iparos abban hagyja mesterségét és inkább valami szolgai foglalkozást vállalt azért, hogy csak családját fentarthassa;“ mivel a létező hitelviszonyok mellett üzletet lehetetlen nekik tartani. A türelmetlen hitelviszonyok oda vitték iparosainkat, hogy már csak életük megmentésére törekednek. Így nyi-

latkoznak pl. 1875-ben — s azóta a viszonyok e tekintetben nem változtak — a vasipar képviselői; kik a 12%-os hitel mellett nem bírták magukat fentartani; sőt panaszkodnak, hogy a hitelt ingatlanok lekötése mellett sem kapják meg. A többi kisebb iparosok és gyárosok sorsa még szomorúabb, mert az állapotok ma is ilyenek. E viszonyok nemcsak talán a kisebb iparosoknál vannak, hanem ugyanolyan arányban léteznek a nagy iparosnál is és ennél sok esetben még nyomasztóbbak.

A rossz hitelviszonyoknak tulajdonítható, hogy nálunk 1887-ig, dacára az állami kedvezményeknek, jelentékenyebb gyáripari vállalatok nem keletkeztek. Kapitálistáink nincsenek, kik gyárakat alapíthatnának; a hitel, az uzsorás pénzügyi intézetek kezében méreg drága; de az állam dacára mindennek nem tesz semmit és egész komolyan várja, hogy a gyárakat majd a magánosok fogják megalapítani; mi valóban merő lehetetlenség nálunk. 1887-ben láttuk, hogy új iparvállalatokat nem volt ki életbeléptessen; néhány gyár csupán a technikai berendezés tekintetéből kapta meg az állami kedvezményeket.

A mezőgazdaságnak szintén az elérhetetlen és drága hitel a rákfenéje s ezért nem bír nyerni intenzívításában; az ipar pedig, az alapjában megtámadott mezőgazdaságnak nem bír segítségére sietni, mert maga sem élvezheti a hitelt; s így előttünk áll a kedvezőtlen viszonyok egész láncolata.

Hiányos és rendezetlen a mi hitelügyünk mindig és folyvást. A mit Kautz Gyula annak idején mondott, az ma is áll, hogy majdnem valamennyi pénzügyi intézet kölcsönnyújtási feltétele nyomasztó; belső szervezetük szerfelett bonyodalmas és nehézkes; a nagyobbak közül többeknek állása majdnem monopolisztikus, s kevésnek kivételével mindnyájan lényegileg az egyes nagyrésztvényesek és vezető tagok gazdagítására, még a kis tőkének meddő formákban felszívására irányulnak, sőt nem ritkán magától az eredeti helyes és dicséretes céljoktól egészen elütő természetű üzleti műveletekkel foglalkoznak.

Komoly megfigyelésben kell tehát részesíteni a hitelviszonyokat és nem szabad engedni feszítettetni a húrt a megszakíthatóságig. A hitelviszonyok rendezése, vagy hogy talán helyesebben és hívebben fejezzük ki magunkat, a hitel megalkotása nélkül, magyar ipar keletkezését gondolni sem lehet, annál kevésbé lehet ennek folytán a mezőgazdaság megmentését czélozni. Az állam részéről nemzeti politika gyanánt kell felállítani a hitel megalapítását, mert ha ezt nem tesszük, akkor a körülöttünk fejlődő idegen ipar felemésztené bennünket.

A magyar iparnak legnagyobb hátránya a tőkehiány és a magas kamatláb. Megdönthetetlenül áll az, hogy az ipar egészséges és olcsó hitel nélkül nem virágozhatott fel még ez időig sehol a világon, és így nálunk sem fog felvirágozhatni, mert e szabály alól mi nem fogunk kivételt képezni azért, mert magyarok vagyunk. Ez egyik alapfeltétel nélkül iparunk létehetése egyáltalán nem is képzelhető.

Mindazt a nagyszerűt, a mit az ipar terén látunk, maga a szorgalom és a munka nem lett volna képes előállítani, ha a segédeszközök nem állottak volna rendelkezésére. Ezek között nem csupán a szellemi eszközök segítettek létrehozni a bámulatot ipari óriás műveket, hanem a tőke is, mely nélkül maga a legkifejlettebb műveltség sem lett volna képes azokat megalkotni. A tőke is a hatalmas segédeszközök egyike, melyek az ipar alapját képezik.

Haladó és művelt nemzeteknél a hitellel lehet nagy dolgokat alkotni. Valamely nemzet műveltségét az által szokták megítélni, hogy van-e hitele; mert azt tartják, hogy minél műveltebb valamely nemzet, annál nagyobb a képessége, nagyobb a munkája, szorgalma és így annál nagyobb lehet a hitele is. A hitel képezi az állam talpkövét, mert ennek nem létezése — mint gr. Széchényi István mondja — a legtehetősebb családokat is megsemmisíti, létezése pedig még a legtehetősebbeket is bizonyosan előmozdítja. A külföld számos példája bizonyítja e tétel valószínűségét. De viszont az is áll, hogy csak a hozzáférhető és olcsó hitel képes fokozni még a műveltebb nemzetek munkásságát és képes lehetővé tenni az ipart, de csak akkor, ha az iparnak nem mint dologi, hanem mint személyi hitel nyújtatik; vagyis: nem válik hasznára az iparnak, ha a hitel csak reális ingatlanok után kapható és ha az nem az

iparosnak, nem az ő jellemére, ügyességére és megbízhatóságára adatik.

Nálunk a hitelviszonyok különösen azért egészségtelenek, mert a hitelt legtöbb esetben csak a vagyonos és nem a munkás emberek élvezik; tehát a vagyon a czélból veszi igénybe a hitelt, hogy szaporodjék; holott a munka, mely hitel segítségével produkálhatna, s azok, a kik munkával foglalkoznak, hitelképtelenek, mert sem pénzügyi intézeteink, sem mi, az egész társadalom még nem bírjuk felfogni, hogy a munka a legbiztosabb záloga a hitelnek. Ha Európa más államaira, sőt Amerikára is, egy pillantást vetünk, láthatjuk, hogy ezekben az iparos, kinék munkájában lelik fel a garanciát, könnyű módon olcsó hitelre tehet szert. Nálunk ellenben még a nagyobb iparágak sem képesek hitel hiányában kifejlődni s rendszeresen e bajon mennek tönkre. Ha pedig az ipar nem bír hitellel ingatlan bekebelezése nélkül, akkor tulajdonképpen nincs hitele, mert a betáblázott hitel az ingatlan hitele, nem pedig a gyümölcsöző munkáé. Nálunk ilyen hitele az iparnak nincs.

Az ilyen hitel nem is keletkezik ott, a hol azt az állam nem segíti elő, mert a pénzügyi intézetek, legyenek azok akármily szolid alapok és vezető kezelői a legtisztelendőbb emberek, mégis mostani szervezetük mellett nem válhatnak az ipar hasznára, sőt eljárásukkal még az idegen tőkék behozatalát is lehetetlennek teszik. Pedig az nem volna baj, ha a kölcsönök külföldről jönnének be, és ha azok itthon hasznos beruházást nyernének; — csak az lenne nagy baj, ha az idegen tőkék elköltetnének a nélkül, hogy valami haszon maradjon utánuk, vagyis, ha inproduktív emésztetnének fel, mert ebből semmi egyéb nem következhetik, mint az elszegényedés. A külföldi pénztőke mohón keresi a jutalmazó elhelyezést, csak nyissunk neki biztos tétet. Azt mondhatja talán valaki, hogy hiszen elég nagy a pénzbőségünk és azért nem kell a külföldhöz folyamodni. Igen ám, csak hogy az a pénzbőség, mely utóbbi időkben nálunk is — ugyan szétszórva — mutatkozott, nem a megtakarítások és a nyereségek eredményének a jele volt, hanem a csekély üzleti szükségletből keletkezett dolog.

Ezeket a bajokat tehát csak az előrelátó, saját állami hatalmunk segíthet, ha legalább a kezdeményezést a kezébe ragadja.

Iparunk nem prosperálhat, ha rendelkezésére nem fog állani olyan, az állam felügyelete és bizonyos tekintetben befolyása alatt álló nagy pénzügyi intézet, mely a magyar iparnak, a magyar üzletvilágnak hozzáférhető és valódi üzleti kielégítő hitelt fog nyújthatni.

E feltétel nélkül, még az állami segély mellett sem fog sikerülni hazánkban senki ember fiának a magyar ipart megteremteni; és ne ámit-suk magunkat avval, hogy a kőhőcskélő, pár ezer forinttal rendelkező, ipar-szövetkezetek által valamit lendíthetünk a magyar ipar hitelviszonyain.

A „Baranyamegyei közs. tantestület“ f. hó 30-dikán tartott közgyűlése.

A gyűlés a városház közgyűlési termében tartott, melyen körülbelül 100 rendes tag és ugyanannyi vendég tanító vett részt. A gyűlést Reberics Imre tantestületi elnök nyitotta meg. Beszédéből hozzuk a következőt:

Pécs városában a munka diadalát ünnepli. Illő tehát, hogy a nemzet szellemi munkásai is összegyűljenek tanácskozándó a fölött, miképen lehet a népet szellemileg erősíteni, hogy így a munkára képesebbé váljék. Megszűnt azon idő, midőn maga az állás megadta egyuttal a tekintélyt is; most, bármily állást töltsön is be valaki a társadalomban, azt nézik munkás-e, eleget tesz-e kötelességének. Hála az Égnek, megszűnt, vagy jobban mondva szűnő félben van azon idő is, midőn a tanítói állás lenézett volt. Ma már a művelt társadalomban a tanítói állás számot tevő tényező. Hogy pedig a tanítói állás mindinkább nagyobb tekintélynek néz elébe, biztos reménye, mert látja, hogy a tanítók országsszerte nem mint valami gép, hanem öntudatosan munkálkodnak, mert látja, hogy a szellem fegyverei által a szívek meghódítatnak és így a tanító szellemi munkájának meg lesz édes gyümölcse. A társadalom a tanító ügyének meg van nyerve és csak egynémileg kell oda hatni, hogy ki-ki azt maga részére biztosítsa. Biztosíthatják pedig az által, ha a kor követelményeivel párhuzamosan haladnak, vagyis folytonosan tanulnak, ha minden kínálkozó alkalmat megragadnak, hogy szellemi tehetségüket érvényesíthessék. Mindezt a társadalomtól ne követeljék,

hanem iparkodjanak munkájuk által azt kiérdemelni. Midőn az elnök alkalmat akart nyújtani kartársainak arra, hogy most, midőn Pécsen a munka diadalát ünnepli, népünk szellemi jólétének előmozdítására szükséges eszközökről tanácskozzanak: föl hívja őket a lelkiismeretes munkára. Legyenek szerények, de emellett önértetek; legyenek szorgalmasak mint a méh; lelkesüljenek minden szép és nemesért; tettel, saját példájuk által bizonyítsák be, hogy igazi tanítók és ha ezt teszik, a tanítói állás tekintélye emelkedni fog, sőt az erkölcsi elismerés mellett az anyagi jutalom sem marad el. A munka nemesít, tehát munkára fel! Az elnöki megnyitó visszhangra találván, lelkes éljenben tört ki a közgyűlés.

Jelenti továbbá az elnök, miszerint a múltban két tagtársát: Wurga Ferencz, pécsi igaztanítót és Zágonyi György, nagyharsányi tanítót, ki egyuttal a tantestület alelnöke volt, elveszté, kéri a meghalt kartársak emlékét megörökítve, elhunytuk fölött részvétet kifejezni. Megemlékezik tovább csak a nem rég elhunyt Trefort Ágoston vallás- és közoktatási miniszteréről, meleg szavakban méltatván érdemeit, indítványozván a legmélyebb részvét kifejezését. A közgyűlés rokonszenvesen fogadván az indítványokat, az elköltözöttek fölött a legmélyebb részvétet fejezte ki.

Végre üdvözlőlvén Salamon József kir. tanfelügyelőt, úgy a nagyszámban megjelent vendégeket és tagtársakat: a gyűlést megnyitottak nyilváníttja.

Következvén a tisztujtás. Megválasztották: elnöknek Keberics Imre, alelnököknek Schmidt Boldizsár és Szabó Ferencz; jegyzőknek Mihálovics Antal, Borsy György és Dobra Imre; pénztárosnak Ujváry Camilla.

A gyűlés tulajdonképeni tárgya most következett: Felolvasás. „Miként volna kezelendő a magyar nyelvtan tanítása az elemi népiskolákban a miniszteri tanterv keretén belül, tekintettel a létező kézikönyvekre, továbbá az életszükségletre, s miként volna a nyelvtan-tanítás összhangba hozható a középtanodák szükségletével is?” A tétel előadója, Mihálovics Antal szakszerűen fejtegette, kiterjeszkedvén minden egyes mozzanatra, melynek végével benyújtá határozati javaslatát.

Mielőtt a vita megkezdett, elnök föl hívja a jelen volt vendégeket is, hogy a vitában vegyenek részt, mert ez közös ügy lévén, mindegyiket egyformán érdeklí.

Az előadás nagy vitára adott alkalmat, melyben résztvettek Schultz Imre tanítóképzési tanár, Schmidt Boldizsár, Klingenberg Jakab, Repich Vincze. — A végeredménye az volt, hogy kimondatott:

„1. A magyarnyelvtan tanításának anyagát a miniszteri tantervben megjelölt beosztás mellett a 3. és 4. osztályban túlerhelőnek találja s kívánatosnak tartja, ha nem is az anyag leszállítását, de arányosabb beosztást a többi osztályokban is.

2. Helytelennek találja az elemi népiskolák számára írt tankönyvekben az újabb elnevezéseket úgy az egyes mondatrészek mint az igeidők megjelölésében, és

3. Mindaddig, míg ezek vagy általánosságban elfogadva nem lesznek, vagy a magy. tud. akadémia ezek használatát ki nem mondja, megmarad azok tanításában a régi elnevezések mellett, hogy így kikerülje azon zavart, mely már is uralg a nyelvtanítás terén s melyben mindenestre maga a magyarnyelv — édes hazai nyelvünk tanítása szenvedne hiányt.

4. Az osztatlan népiskolára nézve lényegesen megkurtítandó a nyelvtani anyag, azaz nyelvtani tananyaga határozottan körülvalonaloztassék, még pedig a tananyagnak megszorításával.

5. Nyelvtani kézikönyveink különös súlyt fektessenek a helyesírási gyakorlatokra.”

A vita alatt megjelent Kardos Kálmán főispán is, ki nagy érdeklődéssel hallgatta az egyes föl szólalásokat s látszott rajta, hogy meg van elégedve a tanítók higgadt magatartásával.

A gyűlés tárgya ki lévén merítve, elnök szívből jövő szavakkal üdvözlí a körökben megjelent főispánt, kéri őt, hogy maradjon továbbra is a népnevelésnek és a tanítóknak buzgó apostola. Vegye oltalma alá azon ügyet, melyet szíves örömmel szolgálnak. Mire a közgyűlés lelkes éljenben tört ki.

Körjárat a kiállítási területen.

(Folytatás.)

Schottola Ernő budapesti gyáros szőlő-, bor- és pinczegazdászati gépeket állított ki. A legkülönbözőbb s leggyakorlatibb eszközök nagy hal-

maza. S a legmeglepőbb a laikusra az eszközök nagy számu különfélesége; annyi gép, annyi szerzős szám s valamennyi a szőlő- és borgazdasághoz való. El sem képzelne az ember, hogy mennyire fejlődött a szőlő- és borkultúra, ha ezt a rendkívül sokféle szőlő- és bor-eszközt nem látná. S valamennyinek megvan a maga gyakorlati előnye s hasznavehetősége. A Schottola-féle gyár nagyban készít czekeken kívül tűzmentes pépfedellemezeket is. Fedelek, melyek tűzmentes pépfedellemezzel állítatnak elő s melyek tűzkárbiztosító intézeteknél a cserépfedéllel egyenlő díjazásban részesítetnek, eléggé bebizonyították, hogy ezen pépfedellemez, észszerű alkalmazás mellett, ami éghajlatunk alatt kitünően alkalmazható s eltekintve attól, hogy ezen anyag már több mint 60 év óta fedelek fölállítására, nemcsak Svédország, Dánia-, Francia-, Német- és Oroszországban, hanem utóbbi időben az osztrák-magyar monarchiában is kitünő eredménnyel használtatik, nálunk már is sok előítéletet küzdött le. Hogy ezen lemez tűzmentes, több esetben bebizonyult. Ha jó fedellemez és a befedési munkát értő szakavatott emberek állnak rendelkezésre, minden nehézség levan küzdve és a pala- és más befedéseknél évente előfordulni szokott fedéljavítások is teljesen elesnek. A „Hungaria“ fedellemez a legjutányosabb anyag, mely egy tűz álló és vízmentes fedél előállításához felhasználható. Nagyobbszerű épületek valamint lakházaknál a „Hungaria“ fedellemez, mint alátét, pala- és cserépfedésnél is kitünően bizonyult, amennyiben annak alkalmazása által a padláhelyiségekben a hőmérsék egyforma marad s a kéményből kitóduló korom s más tisztatlanságtól a padláhelyiségek megóvatnak.

Schottola mellett Ruepprecht János pécsi fémöntődéje és rézgyára foglal helyet nagyválasztéku tárgyaival. Ruepprecht János harangöntődéje Pécsen már 150 éve áll és ugyancsak a mostani cég neve alatt már 40 év óta. Három munkással kezdte ősdi szerszámokkal a működést és ma már 20—24 munkással dolgozik folytonosan. A legújabb szerkezetű gépek és eszközök állanak a gyár rendelkezésére, és eddig már több mint 800 harangot öntött, melyek mind teplotokban intik imára az ajtatosokat. Készít a gyár tűzoltó-fecskeöntőket is községek és uraságok számára, kerti fecskendőket, melyek a fővárosi gyárak gyártmányával bátran kiállják a versenyt. Szállít ejőnévű cég tűzoltói felszereléseket, szivattyus kutakat, vízvezetékeket, szobafürdőberendezéseket. Foglalkozik a gyár továbbá borfejtőgépek és pinczekezelési szerek gyártásával, a milyenek csapok, kutyafejek, hordócsavarok, ruggyanta és vászoncsüvek, mindmegannyi legfinomabb alkotásban, úgy hogy a borkereskedő, Ruepprecht gyárában teljesen felszerelheti magát. A bortermők részére készít borpreseket, szőlő-örlőt. Mint legújabb gyártmányt, melyet Ruepprecht mint ingyen készit, felemlítjük a mosógépeket, ruhafacsaró készülékekkel. A mellett, hogy e nagy szabásu gyár ennyi fajtu új gépet készit, elvállal még mindennemű javításokat is, gyors és megbízható kivitelre.

Haberényi P. pécsi gépgyára vas- és fémöntődéje különböző gőzgépeket és egy két köre járó malmot s több fémipari cikket állított ki. Az egyik gőzgép 12 lóerejű, a másik 2 lóerejű fekvő gőz-szivattyu. — A gyártelep 1865-ben alapított és Dél-Magyarországban a legnagyobb kiterjedésű, miszerint nemcsak a környékre, de legfőbb Erdélyországba szállítja készítményeit. Jelenleg egy nagyobbszerű gyár-berendezés és teljes sűrűház-felszerelés készül Turn-Severinbe és Widinbe. Foglalkozik főképen gőz- és vízerőre készített gépekkel, melyeket kitünő rendszerben állit elő, miért is az országos nagyéremmel és 13 különféle éremmel lett kitüntetve. A vas- és fémöntődében mindenféle öntvények minta szerint, egész 50 mázsa nehézségig öntetnek, valamint a kazánkovács osztályban gőzkazánok, főző bográcsok, sörhütők, szesz-, sör- és olajgyár berendezések stb. készítettnek.

NAPI HIREK.

— A kiállítási végrehajtó-bizottság, kiegészítve magát a jury-elnökökkel, csütörtökön d. u. 4 órakor megkezdett ülésében megállapította véglegesen a kitüntetések sorozatát. A végleges eredmény szeptember 2-ikán, vasárnap d. e. 1/2, 12 órakor fog a kiállítási iroda előtti téren kihirdettni.

— Két előkelő vendég érkezését várja a kiállítási végrehajtó bizottság. Az egyik Zichy Jenő gróf, a magyar ipar lelkes terjesztője, ki szeptember hó 1-én, szombaton, — a másik Matlekovits Sándor államtitkár, ki szeptember hó 3-án, hétfőn jön városunkba a kiállítás megtekintésére.

— Kardos Kálmán főispán a tanítógyűlésen. A mi szeretett főispánunk, a ki mindenkor élénk érdeklődéssel viseltetett a megyei tanügy sorsa iránt, a tegnapi tanítógyűlésről sem maradt el s azt elejétől végig figyelemmel kísérté. A gyűlés folyamán a tanfelügyelő által kitűzött pályakérdés nyertesének, Schmidt Boldizsárnak munkája kiadási költségeire gyűjtés indított s a főispán a költségek fedezésére 5 forintra járult a gyűjtéshez.

— Általános tanítógyűlés. A baranya-megyei községi tanítók közgyűlésével kapcsolatosan tervezett tanítógyűlés programmszerűleg csütörtök d. e. tartatott meg a megyebeli — úgy nő- mint férfitanítók nagy érdeklődése mellett. Salamon József tanfelügyelő a gyűlést megnyitván, üdvözlí a tanítókat és referál a gyűlés tulajdonképeni tárgyát képező pályázatok eredményéről. Három pályakérdés tüzetett ki: Az első: („Mint hogy a tanítónak oktatói és nevelői tiszte az iskolán kívül meg nem szünhetik: Mit tehet és mit kell tennie, akár közvetlenül, akár közvetve arra nézve, hogy az iskolában tanult gyakorlati ismeretek általában, — valamint a nyert vallásérkölesös nevelés az életre is átvive — annak minden viszonyában áldásos hatásukban nyilvánuljanak? Ha az iskolának ezen törekvése a gyakorlatban még sem érvényesülhet: Mi ennek oka, orvossága?”) Beérkezett 6 pályamű, melyek közül a bíráló bizottság egyhangulag az 1. számúnak ítélte oda az 5 drb arany pályadíjat. A jelíges levél föl bontatván, benne Szilágyi (Schmidt) Boldizsár (bányatelepi) igazgató tanító neve foglaltatott, ki a tanítók által lelkesen megéljeneztetett és Vörös Mihály indítványára elhatározatott, hogy a pályamű kinyomatik, minek költségei ugyancsak Vörös Mihály buzdító példájára önkéntes adományokból azonnal fedeztetek. A 2. pályakérdésre: („Miképen lehetne az iparos tanoncoktatást oly módon berendezni, hogy oly helyeken, hol 50 iparos-tanonc nincs s így a községek külön tanoncziskolák felállítására nem kötelezhetők, hogy az alsófoku iparos-tanoncziskola által czélbavett eredményt minél jobban pótolhassa.”) 2 pályamű érkezett, de egyiknek sem volt a díj (5 arany) kiadható s így a kérdés — kissé meg bővitve — újra ki fog tüzetni. A harmadik kérdés: („Miképen kezelje a tanító a magyar nyelv tanítást a nem magyar tannyelvű iskolában, hogy azon czélt, mely szerint a más anyanyelvű tanuló a hatéves tanfolyam bevégezése után a magyar nyelvet beszédben és írásban könnyedséggel használni képes legyen, minél tökéletesebben elérhesse.”) szabad szóbeli előadás tárgyát képezvén, mint előadó Kisszély Andor mohácsi tanító jelentkezett, ki világos, kerekded előadásában a magyarosítás legfőbb eszközéül a nyelvtani tanítást hangsúlyozá. Ezután hosszabb vita keletkezett, melyben Schmidt Boldizsár, Schultz Imre, Wessel, Vörös Mihály, Klingenberg, Schneider István vettek részt és végre is Schneider István határozati javaslatra fogadtatott el, mely szerint a tanító leginkább oda hasson, hogy az idegen ajku gyermekek cserébe adassanak magyar vidékekre, mit magunk részéről is helyeslünk, mert csak az így nyert megmagyarosodott elemmel fejthet ki a tanító nagyobb sikert, mi egynyelvű nemzetiségi községekben mindig kétes. Egyébiránt, mint azt Schmidt és Schultz is nagyon helyesen hangsúlyozták, mentől kevesebbet az elméletből és mentől többet a gyakorlatból. Ne azon vitatkozzunk, hogy milyen módszer szerint magyarosítsunk, hanem magyarosítsunk tényleg, minden lehető módon és akkor a siker nem fog elmaradni.

— Méhészeti előadást tartott csütörtökön d. u. 3 órakor a kiállítás kerti helyiségében Dömötör László méhészeti vándortanár és miniszteri megbízott. Előadásának tárgya e tétel volt: Miként lehet legokoszerűbben méhészkedni, tekintetbe véve hazánk éghajlati viszonyait? Az értekezés befejeztével az előadó szabad előadást tartott arról, hogy miként lehet a túlságos rajzást korlátozni és a kiállításon levő méhészeti tárgyakkal együtt bemutatta a különféle rendszerű kaptárokat. Az érdekes és tanulságos előadásnak száznál több hallgatója volt, leginkább a megyebeli tanítók közül, kiknek a kiállítás rendezősége

100 jegyet bocsátott rendelkezésére és kik előadás után a kerti helyiségben maradtak, vig parázás és eszmecsere között ismerkedve egymással.

— **Trefort utóda.** A volt tanügyminiszter elhalálása folytán megürrült tanügyminiszteri tárczát ideiglenesen Baross Gábor közmunka és közlekedési miniszter vette át, ki fontosabb ügyek elintézése céljából hetenkint többször fog elmenni a közoktatásügyi miniszteriumba.

— **Áthelyezés.** Hammer Károly kir. tanácsos, előbb pécsi, most temesvári pénzügyigazgató hasonló minőségben Budapestre helyeztetett át az ottani pénzügyigazgatóságához.

— **Kinevezés.** A pécsi püspök, mint a pécsi joglyceum kegyura, dr. Friedl Károly, eddig mohácsi aljegyzőt a dr. Szeredy József kanonokká történt kineveztetése által megürrült római jogi tanszékre tanári-helyettesé nevezte ki.

— **A kaszinó-estélyek** a kiállítás megnyitása óta szintén nyertek látogatottság dolgában. A közeli vidéki vendégek a szerdai napot választják bejövetelekre, hogy a kaszinó-estélyen jelen lehessenek. A tegnapi esti kaszinó estélyen a katonazenekar is játszott és a jó idő által elősegítve, sokkal nagyobb számú közönség vett részt a táncban is, mint más alkalmakkor. A négyeseket 50 párnál több táncolta. Ez volt az idén az utolsó kaszinó-estély.

— **Foglalás a kiállítás területén.** A fiskális és a végrehajtó élesen látó szeme messze elhat s jaj annak, aki adós, mert az üldöztetni fog mind addig, míg nem fizet, vagy meg nem szökik a föld kerekességéről. Ami kiállítónk közt is van egy boldogtalan halandó, akinek a nevét elhallgatjuk, csak a „minéműségét” jelezzük, azt mondván, hogy kocsijárató s emellett „adós.” Ő sem kerülhette el a sorsát. Utolérte a fiskális és végrehajtó keze. Odahaza nem tudtak nála semmit se foglalni, hát kilesték a kiállításon, hogy nem-e találkozik valamije. És csakugyan, sikerült. Egy kocsit állított ki a jámbor adós, mit szemügyre vettek s tegnap, azaz csütörtökön délután szépségesen le is foglalták. A fölvetett foglalási jegyzőkönyv oly kiállítási oklevél, amely ugyan emlékeztetes marad, de azt hisszük, nem valami nagy öröme szolgál a kiállítónak.

— **Szivarszivó-gyűjtemény.** A tornacsarnokban elhelyezett tárgyak között nagyon magára vonja a figyelmet egy terjedelmes, csinos tüvegszekrény, mely nem kevesebb, mint 65 különféle alakú, értékes és szépen szivott tajt-szopókát foglal magában. A ritka gyűjtemény Nagy Gyula dárdai jegyző tulajdona s ugyanő állította is ki. A szépen gondozott gyűjtemény nagy értéket képvisel s kivált a férfi-látogatók tetszésével találkozhat. A gyűjtemény úgy egészben, mint egyenként is eladó.

— **Lovaglók figyelmébe.** A lókiállításán a számos szebbnél szebb ló között is általános föltűnést keltett Pollák József kémesi földbirtokos és bérlő szép idomu, zsemlyeszintű, fehér sörényű paripája. A lónak neve „Ilka”, kora 4 év, származik a székesfehérvári állami méntelepből s a lovaglásban teljesen idomított. Szelidsége mi kívánni valót sem hagy hátra, úgy, hogy mindenki bátran megkísérheti rajta a lovaglást. Különösen lovagló, vagy lovagolni tanuló hölgyek számára volna ajánlatos e paripa megvétele, ami nem volna nehéz, mert a ló, mint a kifüggesztett lap mutatta, eladó s a tulajdonos bizonyára, ha komoly vevőszándékot látna, a legjutányosabb árszabásra volna hajladó.

Hirdetések:

Scholtz A. és Fia

SÖRCSARNOKA

ÉS

ÉTTERME

a kiállítás területén, a gyermek-kert helyiségében.

Mindennap délben és este cigányzene.

Kedden és szombaton este a

KATONA-ZENEKAR

hangversenyez.

Éppen most jelent meg

második kiadásban

„KIÁLLITÁSI KALAUZ”.

UTMUTATÓ

A PÉCSI ÁLTALÁNOS MŰ-, IPAR-, TERMÉNY- S ÁLLATKIÁLLITÁSRA

= Gazdag tartalommal. =

Ára 40 kr.

Kapható minden könyvkereskedésben és a dohánytőzsdén.

Folyó évi augusztus hó 12-ikétől, azaz vasárnaptól

naponta látható

d. e. 9 órától 12-ig, d. u. 2 órától 6-ig

az Oertzen-féle ház mária-utcza emeletén

VÁRADY FERENCZ

ornythologiai

magán-gyűjteménye:

élő hazai és exotikus madarak és honosított majmok, stb.

Belépti díj: I. hely 30 kr. — II. hely 20 kr.

Gyermekek a felét fizetik.

A tiszta jövedelem a városi szegényház javára fordittatik.

Bemenet a régi színház főbejáratánál.

Zelesny Károly

udvari fényképész

Pécsett, Loewy-féle palota,

az Irgalmasok temploma átellenében.

Mindennemű felvételek a legfinomabb kivitelben.

Kaphatók

a pécsi székesegyház freskóinak fényképei.

14 carton 12 frt.